

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การสร้างพลังชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาเสพติดในหมู่บ้านพบพระเหนือ หมู่ที่ 1 ตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยวิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ซึ่งมีประเด็นสรุปได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาของพลังชุมชนในการแก้ไขยาเสพติดในหมู่บ้านพบพระเหนือ หมู่ที่ 1 ตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก
2. เพื่อพัฒนากลยุทธ์การสร้างพลังชุมชนเพื่อแก้ไขยาเสพติดในหมู่บ้านพบพระเหนือ หมู่ที่ 1 ตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การสร้างพลังชุมชนเพื่อแก้ไขยาเสพติดในหมู่บ้านพบพระเหนือ หมู่ที่ 1 ตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยแบ่ง 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพ และปัญหาของพลังชุมชนเพื่อแก้ไขยาเสพติดในหมู่บ้านพบพระเหนือ หมู่ที่ 1 ตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก

ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษา 2 วิธี คือ

- วิธีที่ 1 ใช้แบบสัมภาษณ์
- วิธีที่ 2 การสนทนากลุ่ม
- วิธีที่ 1 การสัมภาษณ์

ผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย แกนนำชุมชนที่ภาครัฐแต่งตั้งและตัวแทนประชาชนซึ่งแกนนำเป็นผู้คัดเลือก รวมทั้งสิ้น 50 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอนหนังสือแนะนำจากงานประสานการจัดบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลถึงผู้ให้สัมภาษณ์
2. ประสานกับกลุ่มผู้นำต่าง ๆ และตัวแทนประชาชนเพื่อขอสัมภาษณ์
3. สัมภาษณ์และเก็บแบบสัมภาษณ์ด้วยตนเองในระหว่างวันที่ 8 กรกฎาคม - 2 สิงหาคม 2551

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ข้อมูลสภาพและปัญหาการสร้างพลังชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่บ้านพบพระเหนือ หมู่ที่ 1 ตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนาและแจกแจงความถี่

วิธีที่ 2 การสนทนากลุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ การสนทนากลุ่ม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม โดยเก็บข้อมูลโดยการบันทึกข้อมูลลงบนกระดาษฟาง สมุดจดบันทึก และการบันทึกภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์สภาพและปัญหาการสร้างพลังชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่บ้านพบพระเหนือ หมู่ที่ 1 ตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก โดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนากลยุทธ์การสร้างพลังชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน พบพระเหนือ หมู่ที่ 1 ตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก

ผู้ให้ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นข้อมูลจากการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) โดยผู้ร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ จำนวน 40 คน ได้แก่ ประชาชน 30 คน ผู้ใหญ่หมู่บ้าน จำนวน 1 คน นายกองค์การบริหารส่วนตำบลพบพระ จำนวน 1 คน พระภิกษุ 1 รูป ปลัดอำเภอพบพระ 1 คน เจ้าหน้าที่ปกครอง 1 คน เจ้าหน้าที่สถานีตำรวจภูธรพบพระ 1 คน, เจ้าหน้าที่สาธารณสุขอำเภอพบพระ 1 คน ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลพบพระ 1 คน ปลัดเทศบาลตำบลพบพระ 1 คน และครูโรงเรียนชุมชนบ้านพบพระ 1 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop)

การรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำผลสรุปที่ผู้ร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อเสนอเป็น กลยุทธ์สร้างพลังชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาเสพติดในหมู่บ้านพบพระเหนือ หมู่ที่ 1 ตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ดังนี้

1. ผู้วิจัยได้นำเสนอผลสรุปจากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม โดยวิเคราะห์สรุปประเด็นครอบคลุมสภาพและปัญหา และแบ่งกลุ่มผู้เข้าร่วมประชุมออกเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 20 คน ให้แต่ละกลุ่มระดมสมอง แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ศึกษาสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของการสร้างพลังชุมชนในหมู่บ้านพบพระเหนือ โดยการนำข้อสรุปจากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มมาเป็นข้อมูลเบื้องต้น และร่วมกันวิเคราะห์จุดแข็ง (Strengths) จุดอ่อน (Weaknesses) โอกาส (Opportunities) และอุปสรรค (Threats)

2. ผู้วิจัยได้นำผลวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอก ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการแก้ไขปัญหาอย่างมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในชุมชน ด้านการใช้ต้นทุนเดิมที่มีอยู่ในชุมชน ด้านการจัดตั้งกฎระเบียบ ข้อบังคับใช้ และบทลงโทษที่สอดคล้องกับชุมชน และด้านการสร้างทางเลือกและ โอกาสให้แก่ผู้ที่ก่อปัญหา มาดำเนินการจับคู่ตามตารางสวอท (SWOT Matrix) แล้วนำมาจัดลำดับความสำคัญตามที่ผู้เข้าร่วมประชุมแสดงความคิดเห็น

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การสร้างพลังชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาเสพติดในหมู่บ้าน พบพระเหนือ หมู่ที่ 1 ตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก สามารถสรุปได้เป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาของพลังชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาเสพติดในหมู่บ้านพบพระเหนือ หมู่ที่ 1 ตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก

1. สภาพของพลังชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาเสพติดในหมู่บ้านพบพระเหนือ หมู่ที่ 1 ตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ใน 4 ด้าน สรุปได้ดังนี้

1.1 ด้านการแก้ไขปัญหาอย่างมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในหมู่บ้าน/ชุมชน พบว่า จากทุกภาคส่วนมีวิธีการและกระบวนการเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสุขภาพจิต โดยผู้นำหมู่บ้านจัดมีการประชุมราษฎรในหมู่บ้าน/ชุมชนเป็นประจำเดือนทุกเดือนโดยแจ้งที่ประชุมเกี่ยวกับข้อราชการต่าง ๆ และปราชญ์ชาวบ้านจะให้ความรู้และเผยแพร่ในวาระหรือเมื่อได้รับเชิญ จากผู้นำหมู่บ้านให้เข้าร่วมประชุมแต่ละครั้ง พร้อมทั้งจัดให้มีประชาคมใน หมู่บ้านเป็นกรณีที่เกิด ปัญหาและกระทบผลถึงความเป็นอยู่ของประชาชน ในส่วนพระสงฆ์จัดให้มีการเทศนาให้ ประชาชนในวันสำคัญทางศาสนา สำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้จัดให้มีการเดินเวรยามในหมู่บ้าน เช่น ชุรรักษาความสงบเรียบร้อยประจำหมู่บ้าน ตั้งจุดตรวจเป็นครั้งคราวบริเวณทางเข้าหมู่บ้าน หรือบริเวณสถานที่ใกล้แหล่งท่องเที่ยว และให้มีวิธีการติดต่อโดยให้เบอร์โทรศัพท์ในการแจ้ง เบาะแสและส่งข้อมูลข่าวสาร

1.2 ด้านการใช้ต้นทุนเดิมที่มีอยู่ในหมู่บ้าน/ชุมชน พบว่า ความสามัคคีทำให้อยู่ ด้วยกันอย่างมีความสุข โดยจะแบ่งออกเป็นกลุ่มเพื่อช่วยเหลือแบ่งภาระช่วยกันดูแลในวงญาติพี่น้อง จะมีการทำกิจกรรมร่วมกัน บางครั้งอาจใช้คนบ้านใกล้เคียงในแบ่งเบาระช่วยกันดูแล โดย จะใช้กฎเกณฑ์ของหมู่บ้านที่มีแต่เดิม เช่น พ่อแม่จะต้องเป็นผู้นำ และตัวอย่างที่ดีของลูกหลาน การ รักษาคนเจ็บคนป่วย เช่น การรักษาทางสมุนไพรที่มีอยู่ในหมู่บ้าน หากไม่รักษาหรือเกินขีด ความสามารถจะนำส่งสถานอนามัยใกล้บ้านหรือโรงพยาบาล การจัดงานประเพณีและวัฒนธรรม ต่าง ๆ เช่น งานลอยกระทง งานแห่เทียนพรรษา การแข่งขันกีฬา จะให้มีการประชาสัมพันธ์ถึง พิษและโทษของยาเสพติด เช่น คัดป้ายในขบวนแห่กิจกรรมต่าง ๆ และวันสงกรานต์รดน้ำดำหัว ผู้สูงอายุจะมีสวดแทรกให้รู้ถึงพิษภัยและโทษยาเสพติด ในส่วนของศาสนาพุทธ โดยพระสงฆ์ก็จะ มีคำสอนให้ทุกคนมาทำบุญทำทาน และให้งดเว้นอบายมุขต่าง ๆ หรือการบำเพ็ญบุญในศีล 5 ข้อ และเน้นย้ำไม่รับกิจกรรมสำหรับบุคคลที่ไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด

1.3 สภาพด้านการจัดตั้งกฎระเบียบ ข้อบังคับ และบทลงโทษที่สอดคล้อง กับ หมู่บ้าน/ชุมชน พบว่า ปัจจุบันยังมีการตั้งกฎระเบียบในหมู่บ้าน เช่น ตัดน้ำตัดไฟ ไม่ให้ยืมของ เครื่องใช้ในหมู่บ้าน การตั้งค่าปรับเงินเข้าหมู่บ้านเป็นกองทุนของหมู่บ้านเพื่อใช้จ่ายโดยพิจารณา ของคณะกรรมการหมู่บ้าน การตั้งกลุ่มให้คำรับรองความประพฤติของผู้ที่เกี่ยวข้องแต่ยังไม่ เข้มแข็งที่จะนำไปถือปฏิบัติได้ สำหรับการรณรงค์โดยใช้สื่อของรัฐ เช่น โปสเตอร์ แผ่นพับ หาก ใครทำผิดจะตักเตือนก่อน ถ้ายังกระทำผิดอีกจะต้องแจ้งเจ้าหน้าที่ ฝ่ายตำรวจ หากมีการกระทำผิด ให้เจ้าหน้าที่รับไปดำเนินคดี มีระดับชั้นของบทลงโทษตามฐานะและการดำรงตำแหน่งในหมู่บ้าน สำหรับด้านการสร้างความเข้าใจของคนในหมู่บ้านต่างฝ่ายประกอบอาชีพส่วนตัว หลายคนหลาย ความคิด และจะมีการประสานเจ้าหน้าที่ในพื้นที่เพื่อกระจายข้อมูลข่าวสาร

1.4 ด้านการสร้างทางเลือกและโอกาสให้แก่ผู้ที่ก่อปัญหา พบว่า ผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติดจะถูกนำตัวไปเข้ารับการบำบัดและสนับสนุนส่งเสริมให้มีอาชีพอาชีพหลังการเข้ารับการบำบัดรักษา สำหรับผู้ค้าจะมีการแจ้งผู้นำในหมู่บ้านและเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยให้มีการเก็บบันทึกข้อมูลประวัติของผู้ที่มาเกี่ยวข้องกับยาเสพติดทุกขั้นตอน ในการปฏิบัติการสร้างทางเลือกจะบรรลุตามวัตถุประสงค์ ซึ่งในช่วงแรก ๆ บางรายสามารถเลิกเกี่ยวข้องกับ และบางรายจะกลับมา มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องอีก อาจจะเป็นเพราะว่ามีปัญหาทางครอบครัว หรือไม่ได้รับการบำบัดรักษาดีเท่าที่ควร หลังจากนั้นได้มีการส่งเสริมและสนับสนุนด้านอาชีพหรือปัจจัยการทำมาหากิน

2. ปัญหาของพลังชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่บ้านพบพระเหนือ หมู่ที่ 1 ตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ใน 4 ด้าน สรุปได้ดังนี้

2.1 ด้านการแก้ไขปัญหายาเสพติดมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในหมู่บ้าน/ชุมชน พบว่า พบว่า ส่วนใหญ่ผู้นำชุมชนหรือหมู่บ้าน ความประพฤติกของผู้นำบางคนไม่เป็นที่ยอมรับของประชาชน มุ่งประกอบอาชีพทำมาหากินส่วนตัว นักปราชญ์ไม่รับบทบาทและอำนาจหน้าที่ในการจัดการ ประชาชนไม่ค่อยรู้จักหรือมีความสนิทสนม ส่วนพระสงฆ์ไม่ทันกับสถานการณ์รูปแบบใหม่ มีจำนวนน้อย พระสงฆ์บางรูปวางตนไม่เหมาะสม เช่น สบุนุหรือคัมสุรา การประชาคมหมู่บ้านเป็นการจัดกระบวนการที่มุ่งการพัฒนาหมู่บ้านเกี่ยวข้องกับการทำมาหากินและความเป็นอยู่ของชาวบ้าน ไม่ได้มีการดำเนินงานในเรื่องที่เกี่ยวกับการแก้ไขยาเสพติดอย่างเป็นรูปธรรม มีการให้ร้ายป้ายสีโดยใช้บัตรสนเท่ห์ และเจ้าหน้าที่ของรัฐบางคน มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติด และมีส่วนรู้เห็นในกระบวนการค้ายาเสพติด ไม่มีงบประมาณในการปฏิบัติหน้าที่ ใช้ตำแหน่งหน้าที่ในการบังคับ เรียกร้องทรัพย์สินเงินทอง และ ไม่มีการใช้กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับอย่างจริงจัง ตลอดจนบางครั้งไม่มีความสนใจเพราะไม่ใช่หน้าที่ของตน

2.2 ด้านการใช้ต้นทุนเดิมที่มีอยู่ในหมู่บ้าน/ชุมชน พบว่า ประชาชนไม่เข้าใจในรูปแบบและข้อกำหนดของปัญหา กลัวการถูกใส่ร้าย ถูกทำร้ายชีวิตและทรัพย์สิน บางครั้งต้องวางตัวไม่ยอมเข้าไปยุ่งเกี่ยว การไม่เข้าใจกระบวนการนำมาใช้ปฏิบัติ ปกติจะใช้กันเองภายในครอบครัว เช่น พ่อแม่จะเป็นตัวอย่างของลูก ผู้นำเป็นตัวอย่างของราษฎรและชุมชน ไม่มีแหล่งงบประมาณควรให้การสนับสนุนจัดหาผู้ที่มีความชำนาญในการให้ความรู้แก่ประชาชน วัฒนธรรมบางอย่างอย่างไม่สอดคล้องและเชื่อมโยงกัน และสำหรับด้านการนับถือศาสนา บางศาสนาไม่มีกิจกรรมทางศาสนา เช่น แร่งงานต่างดาว ซึ่งไม่มีการนำวิธีการทางศาสนามาเข้ามาแก้ไขปัญหา

2.3 ด้านการจัดตั้งกฎระเบียบ ข้อบังคับ และบทลงโทษที่สอดคล้อง กับหมู่บ้าน/ชุมชน ส่วนใหญ่พบว่า การตั้งกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ มีการจัดตั้งกันเองในหมู่ผู้นำ ต่าง ๆ ไม่มีการปรึกษาหารือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ เป็นแบบเดิม ๆ ไม่มีรูปแบบใหม่ที่ชัดเจน

ซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละฝ่ายไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตั้งกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ประชาชน ไม่เข้าใจถึงขั้นตอนหรือการบังคับใช้ ไม่มีงบประมาณการประชาสัมพันธ์ บางครั้งบทลงโทษ ก็เลือกใช้กับผู้ที่มีอิทธิพล และญาติพี่น้อง บางครั้งไม่เป็นไปตามบทลงโทษ เช่น โทษไม่ให้คน ในหมู่บ้านเข้าร่วมกิจกรรม แต่จะอาศัยญาติหรือคนรู้จักผู้ที่มีอิทธิพลทำแทน ไม่มีการสร้างความรู้ ความเข้าใจ เจ้าหน้าที่ของรัฐจะสร้างความรู้ความเข้าใจในห้วงที่มีการจัดฝึกอบรมหรือสัมมนา การกำหนดบทลงโทษไม่มีการประชาคมอย่างทั่วถึงและแจ้งเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าร่วมพิจารณา

2.4 ด้านการสร้างทางเลือกหรือโอกาสให้แก่ผู้ที่ก่อปัญหา พบว่า ไม่มีการกำหนด วิธีการหรือแนวทางปฏิบัติในประกาศในการค้นหาผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติด ตามสถานที่สาธารณะไว้ ให้คนในหมู่บ้านหรือชุมชนรู้ว่า หากผู้เสพจะต้องได้รับการบำบัดรักษา เพื่ออยู่ในหมู่บ้านหรือ ชุมชนอย่างบุคคลทั่วไป และผู้ที่ค้าจะต้องได้รับโทษตามที่กฎหมายหรือระเบียบตั้งไว้อย่างเคร่งครัด ยังไม่มีการจัดการกับผู้เสพผู้ค้าอย่างจริงจัง และไม่ได้รับการแก้ไข ขาดงบประมาณสนับสนุน ให้อาชีพและไม่ตรงความต้องการในการช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟู ตลอดจนมีความ หวาดระแวงของผู้ผ่านการบำบัดรักษาว่าจะไม่ได้รับการตอบรับจากสังคมในหมู่บ้าน/ชุมชน อย่างคนปกติทั่วไป

ตอนที่ 2 ศึกษาการพัฒนากลยุทธ์การสร้างพลังชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติด ในหมู่บ้านพบพระเหนือ หมู่ที่ 1 ตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก

จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอก เพื่อดำเนินการพัฒนา กลยุทธ์สร้างพลังชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่บ้านพบพระเหนือ หมู่ที่ 1 ตำบล พบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก โดยการใช้เทคนิคสวอต (SWOT Matrix) ทั้ง 4 ด้าน ได้กลยุทธ์ ดังนี้

1. กลยุทธ์ด้านการแก้ไขปัญหายาอย่างมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในหมู่บ้าน/ชุมชน ประกอบด้วย
  - 1.1 การพัฒนาศักยภาพบุคลากรความสงบเรียบร้อยประจำหมู่บ้านในการเฝ้าระวัง ยาเสพติดใน
  - 1.2 การส่งเสริมและสนับสนุนการแสวงหาความร่วมมือและการมีส่วนร่วม ของชุมชน
2. กลยุทธ์ด้านการใช้ต้นทุนเดิมที่มีอยู่ในชุมชน ประกอบด้วย
  - 2.1 การส่งเสริมการปลูกจิตสำนึกสร้างความตระหนักและกระแสดักค้ำ นต่อต้านยาเสพติด
  - 2.2 การส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านให้เป็นหมู่บ้านต้นแบบเพื่อขยายผล ในหมู่บ้านข้างเคียงหรือหมู่บ้านอื่น

3. กลยุทธ์ด้านการจัดตั้งกฎระเบียบ ข้อบังคับใช้ และบทลงโทษที่สอดคล้องกับชุมชน ประกอบด้วย

3.1 การส่งเสริมประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมเพื่อมุ่งใช้กฎหมายกับผู้เกี่ยวข้องยาเสพติด

3.2 การพัฒนาศักยภาพการทำงานเครือข่ายด้านกฎ ระเบียบและ ข้อบังคับให้มีประสิทธิภาพ

4. กลยุทธ์ด้านการสร้างทางเลือกและ โอกาสให้แก่ผู้ที่ก่อปัญหา ประกอบด้วย

4.1 การพัฒนาระบบจัดเก็บและบันทึกข้อมูลผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

4.2 การส่งเสริมสนับสนุนการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด เพื่ออยู่ในสังคมอย่างปกติสุข

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับสภาพพลังชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่บ้านพบพระเหนือ หมู่ที่ 1 ตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก มีประเด็นที่สำคัญจะอภิปราย ดังนี้

1. สภาพด้านการแก้ไขปัญหายาอย่างมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในหมู่บ้าน/ชุมชน พบว่า ทุกภาคส่วนมีวิธีการและกระบวนการเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยผู้นำหมู่บ้าน ร่วมกับปราชญ์ชาวบ้าน พระสงฆ์ ตลอดจนเจ้าหน้าที่จัดมีการประชุมราษฎรในหมู่บ้านเป็นประจำเดือนทุกเดือนและวันสำคัญทางศาสนา จัดให้มีประชาคมในหมู่บ้านเป็นกรณีที่เกิดปัญหาและกระทบผลถึงความเป็นอยู่ของประชาชน พร้อมทั้งได้จัดกลุ่มพลังมวลชนให้มีการเดินเวรยาม ตั้งจุดตรวจในหมู่บ้าน และให้มีการแจ้งเบาะแสและส่งข้อมูลข่าวสาร ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการปฏิบัติและมาตรการการเฝ้าระวังยาเสพติด ด้วยการจัดระบบการเฝ้าระวังโดยการมีส่วนร่วมของทุกคนในหมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อสกัดกั้น ป้องกัน คอบคุม มิให้ยาเสพติดถูกนำมาแพร่ระบาดภายในหมู่บ้านชุมชน(กรมการปกครอง 2548 : 336)

ด้านการใช้ต้นทุนเดิมที่มีอยู่ในหมู่บ้าน/ชุมชน ซึ่งพบว่า หมู่บ้านมีความรัก ความสามัคคี โดยแบ่งออกเป็นกลุ่มหัวหน้าคุ้มบ้าน และมีการทำกิจกรรมร่วมกัน บางครั้งอาจใช้คนบ้านใกล้เคียงในแบ่งเบาภาระช่วยกันดูแล การรักษาวัดวัฒนธรรม ประเพณีต่าง ๆ ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการแก้ไขปัญหายา ซึ่งจะสอดคล้องกับนโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยอยู่ภายใต้แนวทางยุทธศาสตร์ หมู่บ้าน/ชุมชนเป็นศูนย์กลางในการแก้ไขปัญหายาเสพติด

และมุ่งดำเนินการให้เชื่อมโยงกับการแก้ไขปัญหาอื่นๆ ในหมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายชุมชนอยู่เย็นเป็นสุขและสังคมคุณธรรม (สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด 2550 : 11)

ด้านการจัดตั้งกฎระเบียบ ข้อบังคับ และบทลงโทษที่สอดคล้อง กับหมู่บ้าน/ชุมชน พบว่า ปัจจุบันยังมีการตั้งกฎ ระเบียบในหมู่บ้าน การตั้งค่าปรับเงินเข้าหมู่บ้านเป็นกองทุนของหมู่บ้านเพื่อใช้จ่ายโดยพิจารณาของคณะกรรมการหมู่บ้าน การตั้งกลุ่มให้คำรับรองความประพฤติของผู้ที่เกี่ยวข้อง และจะมีการประสานเจ้าหน้าที่ในพื้นที่เพื่อกระจายข้อมูลข่าวสาร ซึ่งจะสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาไปสู่หมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็งเอาชนะยาเสพติดแบบยั่งยืน โดยที่ไม่มีผู้เสพยาใหม่ ไม่มีผู้ค้า (ผู้ค้าเดิมโดยเด็ดขาด) ผู้ติดได้รับการบำบัดหรือควบคุมอย่างเหมาะสม ไม่เป็นตัวแพร่ระบาด/หรือสร้างความเดือดร้อนแก่หมู่บ้าน/ชุมชน ตลอดจนมีการกำหนดกิจกรรมต่อเนื่อง และมีการประชาคมจัดวางระบบการเฝ้าระวัง/เวรยามให้เข้มแข็งระมัดระวังและตรวจสอบคนแปลกหน้า ผู้ละเมิดกฎ ระเบียบ และข้อบังคับ จะต้องดำเนินการโดยรวดเร็วและเฉียบขาด ส่งเสริมเศรษฐกิจภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง จนสามารถจัดตั้งเป็นกองทุนหมู่บ้านเพื่อการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (กรมการปกครอง 2546 : 110)

ส่วนสภาพด้านการสร้างทางเลือกและ โอกาสให้แก่ผู้ที่ก่อปัญหา พบว่า ผู้เสพยา/ผู้ติดยาเสพติดได้รับการบำบัด และสนับสนุนส่งเสริมให้มีอาชีพอาชีพหลังการเข้ารับการบำบัดรักษา สำหรับผู้ค้าจะดำเนินการตามกฎหมายของบ้านเมือง มีการเก็บบันทึกข้อมูลประวัติของผู้ที่มาเกี่ยวข้องกับยาเสพติดทุกขั้นตอน ซึ่งจะสอดคล้องภายใต้แนวทางยุทธศาสตร์หมู่บ้าน/ชุมชนเป็นศูนย์กลางในการแก้ไขปัญหา ยาเสพติด และมุ่งดำเนินการให้เชื่อมโยงกับการแก้ไขปัญหาอื่นๆ ในหมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายชุมชนอยู่เย็นเป็นสุขและสังคมคุณธรรม (สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด 2550 : 11)

2. ปัญหาของพลังชุมชนในการแก้ไขยาเสพติดในหมู่บ้านพบพระเหนือ หมู่ที่ 1 ตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก พอสรุปได้ดังต่อไปนี้

ปัญหาด้านการแก้ไขปัญหาอย่างมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในหมู่บ้าน/ชุมชน พบว่าผู้นำมีความประพฤติไม่เหมาะสมและไม่เป็นที่ยอมรับองค์ความรู้ทางศาสนาและสังคม ไม่สามารถใช้ในการดำเนินชีวิตในหมู่บ้าน ประชาชนในหมู่บ้านมีความแตกต่างด้านความคิด ผู้ค้า ผู้เสพยา ผู้ติด ไม่เข้าร่วมการประชุมของหมู่บ้าน นักปราชญ์ไม่รู้หน้าที่ของตนเองเท่าที่ควร พระสงฆ์บางรูปปฏิบัติตนไม่เหมาะสม ครอบครัวขาดการมีส่วนร่วมและการรับรองของข้อมูลข่าวสารภาคภาคี ประชาชนมีความหวาดระแวงในการแจ้งเบาะแสให้แก่รัฐ เจ้าหน้าที่ไม่รู้สภาพพื้นที่และไม่มีการประเมินในการสนับสนุนการปฏิบัติงาน ประชาชนส่วนใหญ่ในหมู่บ้านมุ่งเน้นการประกอบอาชีพของตนเอง ไม่มีการดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่บ้านอย่างเป็นรูปธรรม

เจ้าหน้าที่ของรัฐบางคนมีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติด และใช้ตำแหน่งหน้าที่เรียกร้องผลประโยชน์และเอาเปรียบ สภาพพื้นที่ที่คิดขายแดนกับประเทศเพื่อนบ้านซึ่งมีปัญหาเสพติดรุนแรง ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของพีรพันธุ์ สังข์เรือง (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยด้านบุคคลและเศรษฐกิจ คือ อาชีพ ระดับการศึกษา และระดับรายได้ของประชาชน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการดำเนินโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน และพบว่าประชากรที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป เป็นเกษตรกร ประกอบธุรกิจส่วนตัว หรือเป็นพนักงานระดับล่างของบริษัทเอกชนซึ่งมีรายได้น้อย และ พันธ์ พฤษ์สุนันท์ (2546 : บทคัดย่อ) การสร้างพลังชุมชน (Community Empowerment) เป็นระบบคุณค่า และเป็นกระบวนการขับเคลื่อนทางสังคม ที่ส่งเสริมให้บุคคล และชุมชน นำศักยภาพของตนเอง และภูมิปัญญาของชุมชนมาใช้ ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชน การสร้างพลังชุมชน เป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาชุมชน ไม่เพียงก่อให้เกิดการเรียนรู้ แบบมีส่วนร่วมเท่านั้น ยังต้องการการมีส่วนร่วมของประชาชน อย่างต่อเนื่อง ในการร่วมคิด ร่วมทำ และพัฒนาชุมชน เท่านั้นยังไม่พอยังก่อให้เกิดพลังการจัดการ และเกิดองค์กรชุมชนขึ้น โดยความสมัครใจ และมีการจัดการที่ดี โดยสมาชิกชุมชน เป็นผู้บริหารจัดการกันเอง ซึ่งเป็นเสมือนสัญญาประชาคม ในการแสดงพลังชุมชน เป็นศูนย์กลางการประสานงาน ทั้งภายในชุมชน และเครือข่ายภายนอกชุมชน อีกทั้งยังเป็นองค์กรชุมชน เพื่อการพัฒนาชุมชนที่ต่อเนื่อง และยั่งยืนต่อไป

ปัญหาด้านการใช้ต้นทุนเดิมที่มีอยู่ในหมู่บ้าน/ชุมชน พบว่า ประชาชนเพิกเฉยกลัวการถูกทำร้ายต่อชีวิตและทรัพย์สินประชาชนไม่เข้าใจรูปแบบหรือกระบวนการใช้กฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับของหมู่บ้าน ไม่มีแหล่งสนับสนุนงบประมาณในการให้ความรู้แก่ประชาชน ผู้นำขาดทักษะการวางแผนขอโครงการและงบประมาณจากแหล่งงบประมาณ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของสุขสันต์ ณ อุบล (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการดำเนินงานโครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ที่มีปัญหาเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของยาเสพติดอย่างรุนแรง สาเหตุที่มีการเสพยาเสพติดเนื่องมาจากความอยากรู้อยากลอง สภาพแวดล้อมในหมู่บ้าน ปัญหาครอบครัว ประชาชนในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการออกกฎ ข้อบังคับของชุมชนเข้มแข็ง และได้ปฏิบัติตามกฎ ข้อบังคับของชุมชนเข้มแข็ง ทำให้ปัญหายาเสพติดในหมู่บ้านลดลง และประชาชนสามารถแก้ไขปัญหายาเสพติดได้เอง

ปัญหาด้านการจัดตั้งกฎระเบียบ ข้อบังคับ และบทลงโทษที่สอดคล้องกับหมู่บ้าน/ชุมชน ส่วนใหญ่พบว่า การตั้งกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ มีการจัดตั้งกันเองในหมู่บ้าน เป็นแบบเดิม ๆ ไม่มีรูปแบบใหม่ที่ชัดเจน ซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐ ไม่ได้มีส่วนร่วมในการตั้งกฎ ระเบียบ บางครั้งบทลงโทษต้องอาศัยญาติหรือคนรู้จักผู้ที่มีอิทธิพล การกำหนดบทลงโทษไม่มี

การประชาคมอย่างทั่วถึง ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ มานพ จิตต์จรูญพันธ์ (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิธีการดำเนินงานและมาตรการในการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดใช้วิธีเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในรูปแบบของประชาคมหมู่บ้าน และประชาคมตำบล ออกข้อกำหนดหรือกฎข้อบังคับของหมู่บ้านรวมทั้งใช้ชุมชนดูแลกันเองใน กลุ่ม ๆ ละประมาณ 10 หลังคาเรือน ภายใต้อาสาสมัคร ความรัก ความเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมตั้งแต่การร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติการ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมการประเมินผล และยังมีการเชื่อมโยงการสื่อสารเป็นระบบเครือข่ายตั้งแต่ระดับครอบครัวและชุมชนใกล้เคียง มีกิจกรรมดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นพลวัตรของชุมชนอย่างเป็นธรรมชาติ

ปัญหาด้านการสร้างทางเล็กรหรือโอกาสให้แก่ผู้ที่ก่อปัญหา พบว่า ไม่มี การกำหนดวิธีการหรือแนวทางปฏิบัติในประกาศในการค้นหาผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติด ตามสถานที่ สาธารณะไว้ให้คนในหมู่บ้านหรือชุมชนได้รับรู้ ยังไม่มีการจัดการกับผู้เสพผู้ค้าอย่างจริงจัง งบประมาณที่สนับสนุนไม่ตรงความต้องการในการช่วยเหลือผู้ที่ผ่านการบำบัดฟื้นฟู ตลอดจน ยังมีความหวาดระแวงของผู้ที่ผ่านการบำบัดรักษา กลัวไม่ได้การตอบรับจากสังคมในหมู่บ้าน/ ชุมชนอย่างตนปกติทั่วไป ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ จงรักษ์ ณ หนองคาย (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการสร้างพลังชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติด ในเรื่อง การเห็นคุณค่าในตนเอง การรับรู้ความรุนแรงของยาเสพติดและความสามารถในการป้องกัน ยาเสพติดประชาชนในกลุ่มทดลองมีการเห็นคุณค่าในตนเอง การรับรู้ความรุนแรงของยาเสพติด และความสามารถในการป้องกันยาเสพติด อยู่ในระดับสูงกว่าก่อนการทดลอง และสูงกว่ากลุ่ม เปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

3. การพัฒนากลยุทธ์สร้างพลังชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาเสพติดในหมู่บ้าน พบพระเหนือ หมู่ที่ 1 ตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ซึ่งได้จากการวิเคราะห์ สภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอก โดยการใช้เทคนิคสวอท (SWOT Matrix) ได้กลยุทธ์ที่ผ่านความเห็นชอบและสอดคล้องตามนโยบายของรัฐบาลที่กำหนดให้ กระทรวงมหาดไทย ปฏิบัติตามคำสั่งศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ที่ 1 / 2549 เรื่อง “ปฏิบัติการรวมพลังไทย ขจัดภัยยาเสพติด ร่วมเทิดไถ่องค์ราชัน” มีผลบังคับใช้ ณ วันที่ 30 พฤศจิกายน 2549 มีดังนี้

1. กลยุทธ์ด้านการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในหมู่บ้าน/ ชุมชนประกอบด้วย

1.1 การพัฒนาศักยภาพบุคลากรความสงบเรียบร้อยประจำหมู่บ้านในการ เฝ้าระวังยาเสพติดในหมู่บ้าน

- 1.2 การส่งเสริมและสนับสนุนการแสวงหาความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของชุมชน
2. กลยุทธ์ด้านการใช้ต้นทุนเดิมที่มีอยู่ในชุมชน ประกอบด้วย
  - 2.1 การส่งเสริมการปลูกจิตสำนึกสร้างความตระหนักและกระแสดักค้ำยันต่อต้านยาเสพติด
  - 2.2 การส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านให้เป็นหมู่บ้านต้นแบบเพื่อขยายผลในหมู่บ้านข้างเคียงหรือหมู่บ้านอื่น
3. กลยุทธ์ด้านการจัดตั้งกฎระเบียบ ข้อบังคับใช้ และบทลงโทษที่สอดคล้องกับชุมชน ประกอบด้วย
  - 3.1 การส่งเสริมประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมเพื่อมุ่งใช้กฎหมายกับผู้เกี่ยวข้องยาเสพติด
  - 3.2 การพัฒนาศักยภาพการทำงานเครือข่ายด้านกฎ ระเบียบและข้อบังคับให้มีประสิทธิภาพ
4. กลยุทธ์ด้านการสร้างทางเลือกและ โอกาสให้แก่ผู้ที่ก่อปัญหา ประกอบด้วย
  - 4.1 การพัฒนาระบบจัดเก็บและบันทึกข้อมูลผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด
  - 4.2 การส่งเสริมสนับสนุนการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดเพื่ออยู่ในสังคมอย่างปกติสุข

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ระดับชุมชน แกนนำชุมชน / ชุมชน หน่วยงานของรัฐที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ควรได้มีส่วนร่วมในการสร้างพลังชุมชนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง มีการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมสามารถปฏิบัติได้ เพื่อจะได้เป็นภูมิคุ้มกันในการป้องกันยาเสพติดให้กับชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 เจ้าหน้าที่ของรัฐ ควรให้ชุมชนได้เป็นผู้กำหนดการสร้างพลังชุมชนตามบริบทของชุมชน โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำแนะนำและเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่ชุมชนต้องการ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 กลยุทธ์ที่ได้นำไปปฏิบัติในการสร้างพลังชุมชน ควรได้รับการประเมินผลว่ามีความเหมาะสมกับบริบทหรือไม่เพื่อจะได้นำไปปรับใช้และพัฒนาต่อไป

2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้กลยุทธ์มีประสิทธิภาพเพื่อจะได้นำไปพัฒนากลยุทธ์ต่อไป